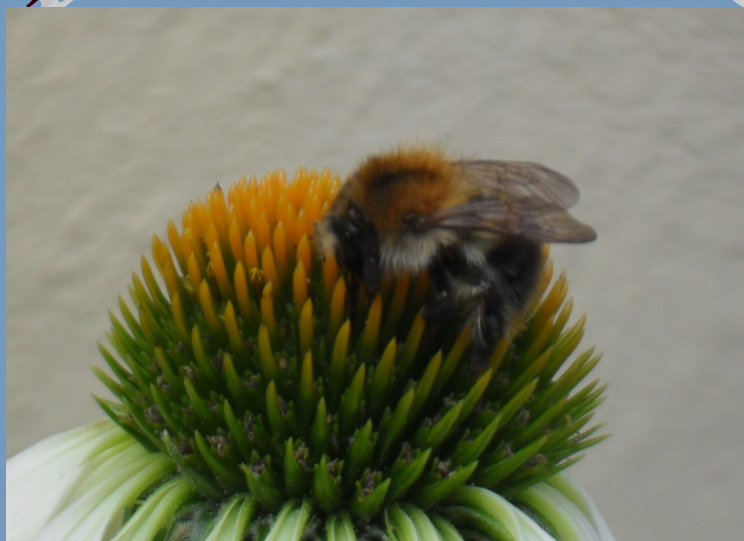

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

hardenberg gramsbergen

DE HOMMEL

Februari 2016 Eenentwintigste jaargang Nummer 1
Verschijnt 4 x per jaar

De inhoud van deze Hommel

3	Voorwoord
4	Hommelzoekers: Vrijwillig landschaponderhoud
7	Ledenbestand + Oproep
8	Bomen over bomen + Een nieuw begin
9	Kerstmaaltijd + Schaappaar
10-11	Jeugdpagina
13	Buitengroetjes
14	Nieuws van de werkgroep Paddenstoelen
16	Algemene ledenvergadering
18	Turkse tortel
19	Jaar van de boon
20	IVNers stellen zich voor
23	Snoepwinkel + Sporen zoeken
24	Sporen zoeken (vervolg van blz.23)
28	Milieu en duurzaamheid
31	Bestuur, contactpersonen en ledenadministratie

Wat?:algemene ledenvergadering!!

Wanneer?: dinsdag 15 maart!!

Waar?: De Koppel!!

Zie bladzijde 16 en 17

**BOEKHANDEL
HEIJINK**
Kantoorleverancier
& Multimedia
HARDENBERG

VOOR AL UW NATUUR- EN MILIEUBOEKEN!

**VOORSTRAAT 32
TEL. 0523-261392**

**E-mail: heijink@planet.nl
Internet: www.boekhandelheijink.nl
www.uitgeverijheijink.nl**

Voorwoord van de voorzitter.

De eerste Hommel van 2016, de redactie is weer druk geweest met het selecteren van copy. Gelukkig wordt er genoeg copy aangeleverd, dit vraagt wel om een zorgvuldige selectie omtrent de inhoud van ons blad. Omtrent de lay out en de werkwijze omtrent redactiewerk zijn er gesprekken gaande tussen de redactie en het bestuur. Wij zijn er beiden van overtuigd dat het blad mooier kan, aantrekkelijker, zeker ook m.b.t de afdruk van de foto's. Wat er mogelijk is qua druk en kosten wordt op dit moment onderzocht.

Alweer enige maanden achter ons, maar zeer belangrijk was de klimaat-top in Parijs. De regeringsleiders waren het snel eens met elkaar omtrent de kaders voor de aanpak van de klimaatverandering c.q opwarming van de aarde. Nu maar hopen dat het ook tot uitvoering komt. Het is niet voor niets dat het IVN het bevorderen van een duurzaam gedrag tot doel heeft. Als er ergens een start gemaakt kan worden van verduurzaming dan is het bij ons zelf.

Zoals vermeld op Facebook hebben wij een bijdrage geleverd aan de Goede Doelen Gids. Deze is gratis te verkrijgen bij Vechtstede Notarissen. In deze gids staan lokale goede doelen vermeld die in aanmerking willen komen voor een schenking al of niet vanuit een nalatenschap. O.a. het IVN kan opgenomen worden in een testament. Ook landelijk zijn er ontwikkelingen gaande, hiervoor verwijs ik u naar de landelijke website.

Tot slot wil ik u attenderen op enkele onderwerpen:

- Excursie –Jeugdprogramma 2016
- De ledenvergadering op 15 maart
- Houdt onze facebookpagina. In de gaten voor nieuwe ontwikkelingen en mededelingen.
- Het weekend naar Tiengemeten: 20 -22 mei.

Wij zijn begonnen om individuele leden te benaderen om ons te helpen bij activiteiten / projecten. Dit heeft direct een mooi resultaat opgeleverd en tekent ook de betrokkenheid van onze leden. Toch begint het bij originele, goede ideeën en geschikte mensen. Hiervoor zijn wij ook afhankelijk van onze leden en hebben wij hier een gezamenlijke verantwoordelijkheid in om een goed fundament onder onze vereniging te houden.

Ten slotte vraag ik de aandacht voor onze activiteiten via de folder, de website en onze facebookpagina. De facebookpagina heeft de functie van de digitale nieuwsbrief overgenomen.

Namens het bestuur, een vriendelijke groet.

Aart Bentsink

HOMMEL ZOEMERS

Vrijwillig Landschapsonderhoud Hardenberg

Op de oudejaarsbijeenkomst van de groep Vrijwillig Landschapsonderhoud in Hardenberg waren op 30 december 23 vrijwilligers bijeen in hun clublokaal De Steenuil. Coördinator Wiebe Tolman maakte bekend dat de groep in 2015 met een totaal van 3213 uren aanmerkelijk meer tijd aan de natuur had besteed dan het jaar ervoor met 2742 uren. De meeste uren werden gewerkt in het Gemeentebos. In en rond het clublokaal werden 1350 uren gewerkt en aan uitbreiding van het grasveldje en het bestrijden van de Amerikaanse vogelkers werden in het Gemeentebos 558 uren besteed. Op de locaties van Staatsbosbeheer werd 768 uur gewerkt en in het natuurgebied Collendoorn 429 uur.

De werkzaamheden van de vrijwilligers worden altijd uitgevoerd op verzoek van de beheerder van de gronden. Dit kunnen ook particulieren zijn, zoals bij het knotten van wilgen of het opknappen van houtwallen.

Als vrijwilliger van het jaar 2015 kreeg Marinus Oogjes de bijbehorende oorkonde. De groep bleef hierna onder het genot van een hapje en een drankje nog de hele morgen gezellig bijeen.

Marinus Oogjes

U kunt De Hommel in kleur bekijken. Ga naar ivnhardenberg.nl en klik vervolgens op: Organisatie > Redactie De Hommel

De volgende Hommel komt uit in de maand mei 2016. U kunt uw kopij insturen tot uiterlijk 15 april 2016. Aan te leveren artikelen graag in Word, lettergrootte 11, lettertype Times New Roman. Grootte van het artikel (inclusief spaties) maximaal 2500 tekens. Foto's apart aanleveren in JPEG, geen PDF-bestanden.

Kopij mailen naar: dehommel@ivnhardenberg.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden kopij in te korten of te wijzigen.

Gesponsord door

Rabobank

verrassend
&
origineel

ROEL VANDENBIGGELAAR

BLOEMEN & WONEN & CADEAUS

EUROPAWEG 21-23
7772 BN HARDENBERG
TELEFOON 0523-271400

Wij staan voor u klaar!

Verzekeringen
Makelaardij

Hypotheken
Pensioenen

Employment Benefits
Bankzaken

VRIELING
ADVIESGROEP

vrieling.nl

Leden bij IVN

IVN Hardenberg-Gramsbergen behoort tot de grootste natuurverenigingen van ons land. Wij hebben momenteel ruim 360 leden.

Hieronder begroeten wij onze nieuwe leden die zich onlangs heeft aangemeld:

**Mevrouw M. Gerrits uit Ommen.
Mevr. M. J. de Waal uit Hardenberg.
Mevr. M. Deierkauf-van Steenberg uit Lutten.
H. Muis & H. Kruijdenberg uit
Kloosterhaar.**

Hartelijk welkom

***Wij hopen dat u zich gauw
thuis zult voelen in onze
vereniging!***

*Wie van de IVN leden meldt het volgende
nieuwe lid aan? Op naar 400 leden!*

Steun de doelstellingen van onze vereniging en van het landelijke IVN.

Steun natuur, milieu en landschap!

*Alle info bij de ledenadministratie; zie ook de verenigingsinfo achter in dit
blad!*

OPROEP....OPROEP... oproepje aan onze jeugdleden!

Omdat 2016 het thema “Kind en Natuur” heeft, wil ik het volgende vragen. Wie van de jeugdleden durft het aan om voor een echt interview in De Hommel van de maand mei te komen staan. Wanneer je het leuker vindt om het met iemand samen te doen kan dat ook. Wie van jullie weet al wat over de natuur te vertellen, het mag van alles zijn. Misschien iets over je huisdier of ga je wel eens mee het bos in en vind je het spannend met een groep allerlei onderzoeken te doen. Hoe ziet een mus of een pimpelmees eruit? Leeft een sprinkhaan in de sloot?

Kortom het zou leuk zijn om dat allemaal aan mij te vertellen, dan maak ik er een echt verhaal van voor jouw/jullie interview in De Hommel van mei. Natuurlijk zal de beroemde foto hierbij niet ontbreken!

Wie dit wel durft en leuk vindt mag bellen voor 31 maart naar Jacqueline tel.

0523 250893.

Ik houd van bomen, het zijn naar mijn mening de laatste reuzen van onze tijd. Ik ken niet alle namen of soorten. Voor ons huis zie ik zomaar vijf verschillende bomen. Het leukst vind ik op mijn wandeltochten met de hond de bomen met een apart uiterlijk. Zo is er "Dikke Buikie", een boom die langs een drukke verkeersweg staat, wel met een wandelpad er langs, zodat ik hem bijna dagelijks bewonderen kan. Op het dikke uitgroei is een laag zacht mos gegroeid en als ik denk dat er niemand kijkt aai ik er even over. Zo'n twee jaar geleden is er een auto tegen

"Dikke Buikie" gereden vanaf de parkeerplaats vlak bij zijn stam, een diepe wond in zijn bast was het gevolg. Maar de tijd heelt alle wonden, er is weinig meer van te zien. Tegenwoordig is het mooi om te zien dat een boom niet helemaal gekapt wordt en er van de stam een kunstwerk gemaakt wordt. In de Marslanden staat een soort totempaal, een vogel uit de stam gesneden vind je aan de Reigerstraat en zo zijn er meer te ontdekken als je goed rondkijkt. Het belangrijkste is natuurlijk dat er genoeg bomen blijven staan om van te genieten.

Een nieuw begin

De Redactie

Langzaamaan gaan we richting voorjaar. De nieuwe Hommel met een nieuwe kleur valt in de brievenbus en ziet er een beetje anders uit. De uitdaging is geboren om te kijken of dit jaar De Hommel nog mooier, kleurrijker en overzichtelijker kan worden. Een volgende keer komen we daar op terug. Tijdens de ledenvergadering in maart worden daar mededelingen over gedaan. Het nieuwe thema van het I.V.N is dit jaar "Kind en Natuur". We hopen er in de loop van het jaar regelmatig aandacht aan te besteden. Neem uw klein/kinderen eens mee op excursie of ga met z'n allen op pad de natuur in. Laat ze genieten van het buiten zijn, er zijn genoeg avonturen te beleven. Maak na zo'n uitstapje eens een verslagje met foto en stuur dit naar het redactie adres van De Hommel.

Net voor Kerst 2015 zaten we in onze serre bij huis in Baalderveld. Uit een ooghoek zag ik iets groots vliegen. Zit er ineens een grote sperwer op een paal bij ons in de tuin die zojuist een koolmees had geslagen. Na het verenpak vakkundig verwijderd te hebben ging hij hem verorberen; nog steeds bij ons in de

tuin. In alle rust kon ik foto's maken vanuit de serre. Aan deze foto is goed te zien hoe hij in alle rust bezig is zonder zich aan ons te storen.

=====

Schaappaat

JSje

Overall in de wereld hebben mens en dier wel eens ruzie of onenigheid met elkaar. Kijk naar de vogels buiten, ze vechten om een pinda en de kippen rennen heen en weer om dat ene graantje. Een paar oude schaapjes waren overleden dus hadden de overgebleven schapen 's nachts lekker veel ruimte in de stal om er warmpjes bij te liggen. Op een mooie dag kwam er een klein pleegschaapje bij en vol enthousiasme sloot zij zich bij de “meute” aan. Lekker met z'n allen grazen in de wei van het malse gras. Het was bijna donker en de schapenmeute was al in de stal. Helaas waren er buiten twee schapen achtergebleven, het oudste schaap en het kleine nieuwkomertje. Ja, wat dacht je, zo'n klein opdondertje komt hier binnen en wil direct mee eten en slapen in de stal? Het gemekker en geduw begon toen het baasje ingreep. Iedereen moest voor straf naar buiten en de nieuwe gast mocht voorlopig als eerste naar binnen, natuurlijk wel samen met haar nieuwe oude vriend. Na een aantal zware nachten in de duisternis heeft de hele schapentroep zich maar met de nieuwe situatie verzoend.

Jeugdpagina

Paddenstoelenexcursie

Op 21 oktober hadden we weer onze jaarlijkse paddenstoelenexcursie. 22 kinderen trokken het gemeentebos in, niet allemaal tegelijk, we hebben twee groepen ingedeeld. Gert Diepeveen en ik begeleidden ieder een groepje en er ging ook een aantal ouders mee.

Jullie weten natuurlijk dat men normaal geen paddenstoelen mag plukken, maar op deze dag hadden we toestemming. Heel voorzichtig werden elfenbankjes, krulzwammen, parasolen, boscham-pignons, porseleinzwammen, boleten en bovisen in de kartonnen dozen gelegd om mee te nemen naar De Koppel. Gert heeft zelfs een prachtige vliegenzwam gevonden, jullie weten het wel: rood met witte stippen.

Er is nog iets heel bijzonders gebeurd: in een groep werd een piepklein, bruin kabouterlaarsje gevonden!! Toen we aan het eind van de excursie weer bij elkaar kwamen bleek dat Gert ongeveer 30 meter van de vindplaats vandaan het tweede laarsje zag liggen, hij heeft het meegenomen. Dit betekent dus dat er een kabouter een voor hem heel lange afstand op maar één laars gelopen heeft! Gert heeft beide laarsjes aan de boswachter gegeven, hij weet waar de kabouters wonen en heeft de laarzen daar neergezet. En ja hoor, de volgende ochtend waren ze weg. Wat zal de kabouter blij geweest zijn dat hij weer op droge voeten over de bosgrond kon lopen en springen.

ivn Toen we voldoende paddenstoelen verzameld hadden zijn we naar De Koppel gereden. Na een glaasje ranja en een stroopwafel hebben we een prachtige herfsttafel ingericht met mos, takjes en de paddenstoelen. Het resultaat zien jullie hier op de foto.

Nu zijn er niet meer veel paddenstoelen in het bos te zien, maar gaan jullie volgend jaar in de herfst weer mee?

Marlis Hoek

Vogelvoer en –huisjes maken

De kindermiddag op 18 november had het thema vogelvoer / voederhuisjes. Maar liefst 20 kinderen hebben meegedaan. Grote stukken vet en een paar kilo strooivoer werden door 40 handen tot kleine ballen gekneet waarmee we dan een hele boel oude kopjes, die anders naar de kringloop gegaan waren, gevuld hebben. Touwtje aan het oor, stevig vastknopen natuurlijk, en dan thuis, op een plekje dat je van binnen uit goed kunt observeren, ophangen. De vogels zijn heel blij met deze lekkernij. Als ze al de pitjes en zaden uit het kopje gepikt hebben kunnen jullie het makkelijk weer vullen, jullie weten nu hoe het moet.

Daarna hebben we nog een mobile geknutseld. Rondjes, halfrondjes en driehoeken werden van mooi gekleurd papier geknipt en met behulp van een touwtje (en lijm natuurlijk) tot een of meerdere vogels geplakt. Erg leuk om in het raam of zo maar op je kamer aan het plafond te hangen.

Ook voor dit jaar staan er weer allerlei activiteiten op de agenda, georganiseerd door het IVN als ook door de medewerkers van de Koppel. Houd het in de gaten en vergeet niet je op tijd op te geven!

Marlis Hoek

GEWOON DE BAANDER

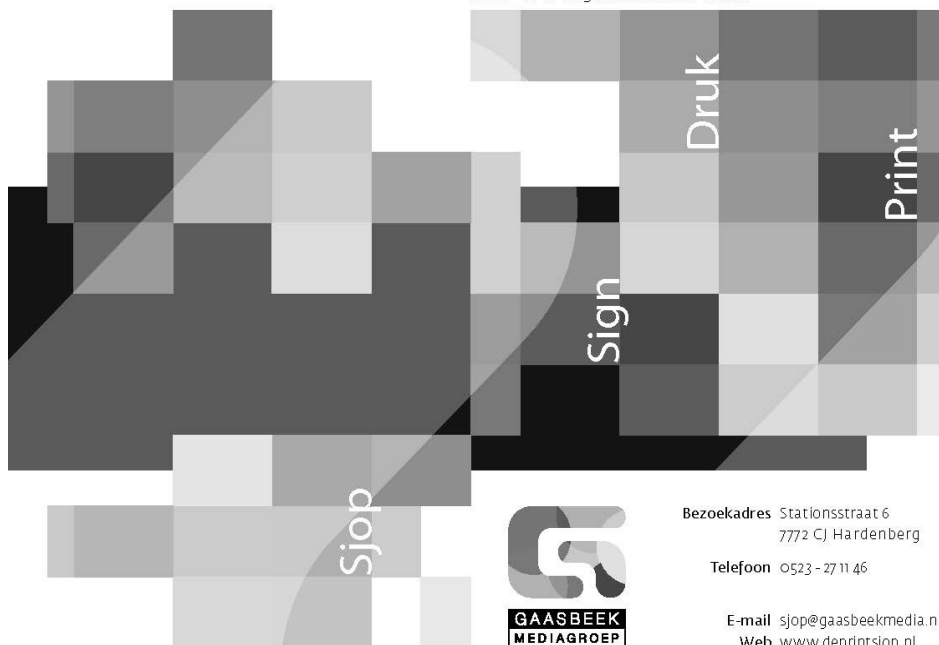

**Bij de Baander kennen ze nog de
smaak van vroeger. Heerlijke en
eerlijke biologische groentes en
vlees voor stoofschotels.
En natuurlijk voor elke gelegen-
heid een smaakvol pakket.**

**De Baander Krommesteeg 1
77712 AV Hardenberg
Tel. 0523-273755
www.streekproductendebaander.nl**

Web www.gaasbeekmedia.nl

Bezoekadres Stationsstraat 6
7772 CJ Hardenberg

Telefoon 0523 - 27 11 46

E-mail sjop@gaasbeekmedia.nl
Web www.deprintsjop.nl

Wintergasten.

Eindelijk, na een tropische herfst is er een klein wintertje in ons land. Met de recente ijzeldagen nog achter ons, wat toch wel heel apart was, ondanks alle ongemakken. Vanuit ons raam zagen we hoe de postbode probeerde één enkele brief bij ons in de gleuf te werpen, zich wanhopig vast graaiend aan heg, boom en bumper van zijn

wagen. Door de ijsbaan bleef anderhalve dag de brievenbus onbereikbaar. Als vanouds voeren we de vogels en ja, de gevechten om het lekkers zijn weer begonnen. Een kleine muizenfamilie doet zich in het schemer tegoed aan wat blijft liggen, behendig met hun kleine pootjes worden reuze pinda's naar beneden gegooid. Op naar het muizenhol. De drukte overdag trekt ook roofvogels. De sperwer is de brutaalste en graait met zijn stevige klauwen een koolmees van de voedertafel, maar nog is dit niet genoeg. Wanneer hij terug komt voor een tortelduifje, grijp ik in. Dat komt ervan wanneer je vogels lokt naar je tuin. Na het geknal van de feestdagen en dan heb ik het niet over knallend vuurwerk, hoop ik dat de fazantendrieling nog in leven is. Drie prachtige broers die regelmatig de gevaarlijke weg overstaken om lekker in het sappige grasland te scharrelen. Nu de knallen-gekte weer voorbij is, zie ik ineens weer vier reeën langs de bosrand grazen. De sloten zijn nog niet stijf bevroren en een zilverreiger verplaatst zich majestueus langs de steile oever. Witter dan wit, erg opvallend in het grauwe landschap. Het is te winderig om te fietsen maar een wandeling moet lukken. Tot onze grote verbazing en we kunnen het bijna niet geloven, horen we de roep van de kieviet. Dat is wel erg vroeg dit jaar. Hoezo wintergasten, het voorjaar is nog ver weg. Het sneeuwt en nu zie ik waarom de pindanetjes steeds verdwijnen. Een eekhoorn legt een voorraadje aan, morgen bind ik het stevig vast. Sneeuw en kou, daar houd ik niet van, het verlangen naar het voorjaar is groter dan ooit. Onze nationale vogel is de grutto, kon ik zijn roep maar weer horen. Op de fiets er op uit en genieten van de warme zon. Het zal wel een winterdipje zijn, gaat vanzelf weer over. Nog even en dan komen de ooievaars weer terug. Voor nu tellen we de tuinvogels, want dat moet vandaag. Een hele lijst met gevleugelde wintergasten.

De werkgroep is weer wekelijks het veld en het bos ingegaan om paddenstoelen te inventariseren.

Het weer was vanaf augustus gunstig voor de groei van de paddenstoelen.

Maar wie bepaalt eigenlijk of we de soorten in het veld goed hebben herkend?

Tja, natuurlijk zijn we nog niet ‘door de wol geverfd’, eigenlijk zijn we enthousiaste beginners die graag genieten in het veld. Op een dag in het veld/bos vinden we zeker een aantal van 50-60 soorten.

Toch valt er nog veel te leren, te verbeteren, verder te onderzoeken. We doen naar vermogen en lopen daarom ook graag eens mee met een andere club paddo-zoekers.

Enkele echte diehards zijn het afgelopen najaar meegegaan met de Drentse paddenstoelen werkgroep.

Deze werkgroep heeft redelijk veel kennis in huis waarvan je altijd wel iets opsteekt.

We gingen onder andere naar het Mantingerveld en naar de Takkenhoogte in het Reestdal.

De Takkenhoogte

Reservaat Meeuwenveen/Takkenhoogte is eigendom van het Drentse Landschap. Het ligt oostelijk van de Nieuwe Dijk in de gemeente De Wolden.

Pas in 1997 is door natuurontwikkeling een verbinding ontstaan tussen het Meeuwenveen en het bos Takkenhoogte. Inmiddels mag de natuur al meer dan 10 jaar haar gang gaan.

Voor die tijd was een wandeling rond de “Meeuwenplas” wel een begrip, maar van Takkenhoogte had bijna niemand gehoord. Takkenhoogte is ontstaan als een rivierduin in de warme periode voor de laatste ijstijd. Het gebied is vernoemd naar de boerenfamilie Takken.

We liepen onder leiding van Joop Verburg met de groep door het nog steeds vlakke gebied.

Leuke waarnemingen hadden we die dag, vaak lag de groep geknield rond een hoopje mest.

Het tot voor kort met uitsterven bedreigd Blauwgroen trechtertje was er massaal te vinden. Dat komt dus door de aanleg van nieuwe natuurgebieden. De voedselrijke toplaag wordt dan vaak eerst verwijderd en zodoende kan dit mooie paddenstoeltje zich uitbreiden.

Wie weet vindt onze werkgroep het blauwe paddenstoeltje nog wel eens in onze nieuwe natuurgebiedjes.

Het gebied de Takkenhoogte is best de moeite waard en misschien organiseren we daar nog eens een excursie.

Het moeilijke determinatiewerk

Het macroscopisch determineren is zeker moeilijk, maar het werken met de microscoop is een vak apart. Ook daar wordt hard aan gewerkt. In het voorjaar bekwamen we ons in het werken met determinatiesleutels. Verder is er een praktijkcursus werken met de microscoop gehouden in De Koppel afgelopen najaar.

Glinsteringen des jaars 2015

Aan het eind van de nieuwjaarsdag van de Nederlandse Mycologische Vereniging laat men altijd de leukste waarnemingen van het jaar zien. Dat zijn de 'glinsteringen'.

En dit zijn enkele 'glinsteringen' uit 2015 van onze werkgroep:

Het Blauwgroen trechtertje

Lila gordijnzwam

Een selectieve soort van het meetnet (monitoringsprogramma).

De vindplaats zal een nieuw meetnet worden voor onze werkgroep.

Goudvinkzwam

Beste collega IVN-ers.

Op **dinsdag 15 maart 2016** a.s. houden wij onze algemene ledenvergadering.

Aanvang: 20.00 uur.

Plaats: De Koppel, te Hardenberg.

De agenda voor deze avond is als volgt:

1. Opening

2. Vaststellen agenda

3. Verslag van de ledenvergadering 17 maart 2015.

Het verslag van de vorige vergadering ligt voor u klaar vanaf

19.30 uur

4. Jaarverslag

Het jaarverslag wordt deze keer digitaal verstuurd of is te downloaden vanaf de website

5. Financieel verslag en begroting

Het financiële verslag krijgt u uitgereikt tijdens de vergadering

6. Verslag kascommissie

7. Benoeming nieuwe kascontrolecommissie

De kascommissie bestond dit jaar uit Rutger Bremer en Theo Harnischmacher.

Rutger Bremer is aftredend.

8. Werkplan/beleidsplan/De Hommel

Het werkplan/beleidsplan is herschreven voor de jaren 2013-2016.

Het bestuur plan ligt ter inzage vanaf **19.30 uur**. Graag vernemen wij uw reacties op het een en ander.

9. Activiteiten in onze vereniging

Een jaarprogramma van 2016 kunt u alsnog krijgen. Graag vernemen wij of alles naar wens is verlopen, of er zaken nog beter geregeld kunnen worden, of u nog meer informatie wilt ontvangen van het bestuur, kortom graag uw wensen!!!

10. Bestuursverkiezing

Volgens het rooster is in 2016 aftredend:

John Roeden is aftredend. John beraadt zich nog of hij wil doorgaan.

De leden kunnen een tegenkandidaat voordragen. De voordracht door tenminste vijf leden dient schriftelijk, voor aanvang van de ledenvergadering, bij het bestuur te worden ingediend.

Het bestuur heeft nog geen kandidaat gevonden voor de andere vacature.

De leden kunnen ook een voordracht doen voor deze vacature.

De voordracht door tenminste vijf leden dient schriftelijk, voor aanvang van de ledenvergadering, bij het bestuur te worden ingediend.

11. Rondvraag

12. Sluiting

Wij verheugen ons op uw komst en hopen op een goede opkomst met veel inbreng van onze leden.

Ook deze keer kunnen wij weer enkele leden feliciteren met hun 25-jarig lidmaatschap van het IVN.

Met vriendelijke groet,

Het bestuur.

Bespaar
direct op uw
energiekosten

Nú 21% BTW retour
bij aankoop van
zonnepanelen:
Tot wel
€ 1000,-

Welkom,
de koffie
staat klaar!

ENERGIECENTRUM

Lange Spruit 1a
7773 NE HARDENBERG

T (0523) 68 33 39
E info@dgbenergie.nl
I www.dgbenergie.nl

Van 2 naar 100.000 in 50 jaar. Het eerste broedgeval van een Turkse tortel was in 1950 in Harderwijk. Nu heeft deze uiterst flexibele duif het geschopt tot de top 10 van meest getelde tuinvogels in Nederland. Vanuit zijn thuisland Turkije veroverde hij geheel Europa met uitzondering van IJsland. Geen enkele sultan of keizer kreeg dat voor elkaar.

De Turkse tortel koloniseert zo effectief, omdat hij een haastige broeder is. Vijf legfels zijn geen uitzondering. Het record staat op maar liefst 9 legfels in een jaar.

Hij heeft daarvoor meerdere strategieën. In de krop van een Tortel wordt eiwit- en vetrijke melk aangemaakt. Deze voeding is zo energierijk, dat er voor een andere energievreter, het leggen van eieren, weinig over blijft. Een Turkse tortel legt twee, hooguit drie stevige eieren. Het bouwen van het nest geeft nauwelijks oponthoud. Een gammal nest van twijgen volstaat voor meerdere legfels. Niet zelden stort het bouwsel in, waarna de Tortels onverstoord opnieuw beginnen. Na 13 tot 18 dagen komen de jongen uit. Deze worden gevoed met de unieke kropmelk en groeien in recordtijd (15 tot 19 dagen) uit tot vliegvlugge nakomelingen. Na 2 tot 3 maanden zijn ze zelf geslachtsrijp.

Terwijl de vader de jongen nog twee dagen navoert en dan uitzwaait, zit moeder alweer op het nest. Refractaire tijd, dat wil zeggen de tijd zonder seks en voortplanting, is aan tortels niet besteed. Ze tortelen nagenoeg het hele jaar rond.

Op drie januari luisterde ik naar Vroege Vogels en daar hoorde ik over het Jaar van de Boon. Ik ben dol op bonen, heb allerlei soorten en eet ze wekelijks. Om de groeiende wereldbevolking te kunnen blijven voeden, willen de Verenigde Naties de peulvrucht beter onder de aandacht brengen. Slechts 10% van de Nederlandse bevolking komt tot 8 gram peulvruchten per dag. Peulvruchten zijn heel gezond, een bron van eiwitten en vezels. Ze bevatten weinig vet en helpen de cholesterol te verlagen. Het Voedingscentrum heeft op de vernieuwde Schijf van Vijf het wekelijks gebruik van peulvruchten toegevoegd. Ook zijn ze duurzaam. De productie, ze gebruiken weinig water, verwerking en transport geven een kleine CO2-voetafdruk. En dat spreekt ons IVN'ers natuurlijk aan. Menno Bentveld van Vroege Vogels vertelde dat ze thuis gek op de linzen-gehaktballetjes à la Köfte waren. Dat recept, niet vegetarisch maar zo wel minder vlees nodig wil ik jullie niet onthouden. Meng geprakte linzen door gehakt, doe er een gesnipperd uitje bij, peper, zout, cayennepeper, komijn, munt en peterselie. Vorm langwerpige gehaktballen. Bak ze aan beide kanten en laat ongeveer 15 minuten garen. Een blikje tomatenpuree mee bakken met wat water, dan heb je gelijk een lekkere saus.

Herbers

T W E E W I E L E R S

MOLENPLEIN 4
HARDENBERG
TEL. (0523) 26 20 54

Vandaag ga ik op bezoek bij Gerrit Kremer. Het is een lang smal weggetje naar het keuterboerderijtje van Gerrit. Natte sneeuw en resten van ijzel doen mij glibberen naar de achterdeur. Het is heel even een gedoe door het draaien van auto's van vertrekkende vrienden. Gerrit laat mij het erf zien, de fraaie kippen komen aangerend en de Drentse Hei-

deschappen roepen om aandacht. Een klein Ouessant schaapje, gered van de slacht, is dikke vrienden geworden met de oudste van het stel. Het gedeelte met de vijver wordt een natuurgebiedje, vertelt Gerrit. Hij doet alles zelf en laat de boel verwilderen, zodat het hele erf er natuurlijk uitziet. Fraaie oude bomen sieren het erf om het kleine boerderijtje. Het is een hele verrassing om te zien dat het binnen net zo natuurlijk is als buiten. Behaaglijk, maar alsof de tijd heeft stil gestaan. In het kneuterige keukentje vertelt Gerrit over zijn jeugd. Gerrit is op 17 maart 1957 in dit boerderijtje geboren en had drie zussen en een broer. Moeder was een echte boerin en zorgde voor alles, de vijf koeien, kippen en wat kalfjes. Vader werkte bij Stork en na een ongeluk daar kon hij gelukkig aangepast werk doen. Gerrit heeft een heerlijke jeugd gehad en ging vanaf zijn zesde verjaardag naar school. Het was niet zijn keuze maar ging toch de Electro-opleiding op de L.T.S. volgen en behaalde zijn diploma. Gerrit had liever iets met tuin en natuur gedaan, maar dat mocht niet in die tijd. Zelfs het runnen van een eigen platenzaak heeft hem lang achtervolgd. En toch is hij direct gaan werken. Gerrit is lang vrijgezel gebleven. Natuurlijk heeft hij relaties gehad, maar nu heeft Gerrit al jaren een vriendin uit Steenwijk en Ans en hij genieten van het buitenleven. Gerrit heeft altijd in dit boerderijtje gewoond. Voor mij is het net het openluchtmuseum, je voelt je er thuis en Gerrit zet de ketel op voor de thee. Alles nog simpel, geen moderne fratsen en toch behaaglijk en wanneer je door de ramen kijkt zie je de schapen die om Gerrit roepen, want ze willen eten. Alles oogt naar vroeger, de kleur en de meubels en met wat kleine veranderingen is het goed oud worden hier aldus Gerrit. Hij wil hier nooit meer weg. Toen hij nog jong was reisde hij veel, bijna de hele wereld heeft hij al gezien, want de wereld is mooi.

Jazz en bluesmuziek is zijn grote passie en hij bezocht in die tijd allerlei festivals door het hele land. Sinds een jaar of 15 is Gerrit lid van het I.V.N. Hij volgde de allereerste plantencursus en ging met de excursies mee. Bomen hebben een enorme aantrekkingskracht op Gerrit en zo deed hij ook de bomencursus, want je hebt niet voor niets een planten- en bomentik. Gerrit vertelt vrolijke verhalen over wat hij zoal meemaakt op de boerderij. Hiernaast woonde een goede vriend, een echte boswachter. Gerrit is ook lid van Staatsbosbeheer, Overijssels landschap en Heemtuin “De Oase” en beiden wisselden vele natuurervaringen uit. Zachtjes word er op de keukendeur geklopt, grappig, want daar is de boswachter voor een onverwacht bezoekje. Na een kort gesprek en adviezen voor Gerrit vertrekt de buitenmens naar z’n werkplek in het veld. Gerrit is ook zo’n natuurmens, natuurlijk moet hij nog een aantal jaartjes werken, maar dat is te doen zegt hij. Er blijft genoeg vrije tijd over voor wat hij allemaal nog wil doen in en om het huis. Het is al een paradijs voor allerlei diersoorten uit de omgeving, maar Gerrit wil door nog meer

beplanting aan te brengen er een echt natuurgebied van maken. Zijn fraaie kippen hebben een vrij leven en bij duisternis en onraad zoeken ze het veilige hok op. Eens per jaar krijgen de schaapjes hun zomervacht en worden lekker kort geschoren. Gerrit is een gelukkig mens en zit vol plannen en strijdlust om de natuur in haar ware gedaante te behouden. Hij

hoopt gezond te blijven en het is toch wel heel bijzonder dat je al je hele leven op zo’n mooi plekje mag wonen. Met een goed gevoel luister ik naar de positieve verhalen van Gerrit, niet teveel moderne fratsen, maar zoals het is in zijn waarde laten. Stilletjes hoop ik dat er nog meer mensen zijn zoals Gerrit; in ieder geval kunnen wij nog veel van hem leren. De schemering valt en terwijl Gerrit de schapen gaat voeren, rijd ik voorzichtig de gladde weg terug.

Het IVN draagt bij aan een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu en landschap

Adm. Helfrichstraat 35, Hardenberg-Tel.0523-260476

- * Afdrukken van alle digitale foto bestanden (v/a 5 minuten)
- * Pasfoto's
- * Foto van Foto(zonder beeld verlies!)
- * Omzetten van kleur naar zwart/wit en/of bruinton.
- * Samenvoegen van verschillende foto's.
- * Restauratie
- * Foto's van dia's
- * Scannen van dia's en op CD of DVD zetten
- * Verwijderen van kleurzwemen, achtergronden of storende elementen.
- * Professioneel scannen van 6x6 en 6x4,5 negatieven
- * Scannen van kleinbeeld negatieven

SPECTOR smartphoto

SERVICE- EN TANKCENTER DE GROOT

BRUCHTERWEG 99

7772 BK HARDENBERG

TEL.: 0523-261588

De natuur als uitvinder – miljarden jaren aan innovatie gratis beschikbaar, Ylva Poelman, 2015.

Dit boeiende boek gaat over hoe fantastische biologische oplossingen gebruikt kunnen worden als inspiratie voor menselijke toepassingen. Ook wel bionica genoemd. Bijvoorbeeld donzige klis als inspiratiebron voor klittenband.

Plantaardig – vegetatieve filosofie, Theo Oudemans, 2015.

In dit boek zet filosoof Theo Oudemans aan de hand van ideeën van filosofen, wetenschappelijke inzichten en eigen observaties uiteen dat planten veel intelligenter zijn dan we altijd dachten. En nog spannender: dat mensen ook best wel plantaardig zijn.

Prachtige natuur vanuit je luie stoel; dat kan straks dankzij de samenwerking tussen natuurmonumenten en Google. Vijfentwintig gebieden van Natuurmonumenten worden in kaart gebracht met StreetView. Vanaf 2016 google jezelf naar de mooiste plekjes van Nederland. Nm.nl/googlestreetview.

Sporen zoeken met een ‘rattenvanger’ uit Kampen *Baukje Reitsma*

In het bos zullen jullie ongetwijfeld weleens een dierspoor hebben gezien. Er speelt zich buiten meer af dan je denkt. Dieren zijn overal aanwezig, maar hebben geleerd zich te verbergen voor de mens. Elk dier heeft zijn eigen verhaal.

Waarom hebben hoefdieren eigenlijk hoeven? Waarom hebben katachtigen de nagels doorgaans ingetrokken en hondachtigen dan weer niet? In welke gang loopt een ree doorgaans, en wat betekent het als hij/zij zich in een andere gang voortbeweegt?

Dieren die zich over de grond voortbewegen laten sporen achter. Aan die sporen kun je zien welk dier, of op zijn minst welk soort dier, daar gelopen of gekropen heeft.

De prenten en uitwerpselen van het grote wild worden vaak het snelst opgemerkt, maar er is natuurlijk meer aanwezig. Dat is dus te lezen in de sporen die achtergelaten worden. En als je een spoor hebt gevonden wil je weten wie daar heeft gelopen?

Vervolg op blz. 24

Vervolg van blz. 23

De Otter

Op steeds meer plekken in Nederland duiken otters op, ook in het Vechtdal. En overal waar ze komen laten ze bijzondere sporen achter.

Poepgeur

Het best herkenbare spoor is de spraint, oftewel de poep. De spraints zijn ongeveer 10-15 mm dik en 2-10 cm lang. Verse

spraints zijn teerachtig zwart tot groen en slijmerig. Oude spraints krijgen een steeds lichtere kleur: asgrijs, geelgroen of grijswit. De spraints hebben een zeer karakteristieke geur: visachtig, maar ook omschreven als koeienstalgeur, zoete of levertraanachtige geur. Uit de poep kunnen botjes en vissengraten steken. Omdat de spraints worden gebruikt voor de communicatie, worden ze vaak op opvallende plekken in het landschap gelegd. Denk bijvoorbeeld aan molshopen, graspollen en stenen. Ze sprainten graag op het land tussen twee wateren én op richels onder bruggen. Gek genoeg houden otters er niet van om onder een brug door te zwemmen. Liever gebruiken ze de richels en laten daar dan vaak een spraint achter.

Prenten

Een ander otterspoor is de pootafdruk, of prent. Deze is te herkennen aan vijf relatief kleine tenen die door zwemvliezen zijn verbonden. Deskundigen stellen echter dat de prenten erg gemakkelijk te verwarren zijn met andere dieren, waaronder honden.

Excursie op 2 april 2016

Een IVN- gids en de 'rattenvanger' uit Kampen (afgestudeerd IVN-gids) nemen jullie op deze zaterdag mee naar een locatie in de bossen rond Hardenberg waar vele diersporen zijn. Jullie zullen gegarandeerd veel leren en meer inzicht krijgen in dit fascinerende onderwerp.

Als je buiten een spoor van een dier hebt gevonden, kun je ook met een app op je smartphone uitzoeken bij welk dier het hoort. De nieuwe 'Spoorzoeker' app, te vinden op de site van Staatsbosbeheer, kun je gratis downloaden.

PEARLE

OPTICIENS

Pearle Opticiens Hardenberg

Fortuinstraat 3a

Tel. (0523) 27 16 10

www.kampeerenoutdoorreiling.nl
www.kampeer-winkel.eu

**Hardenberg
Almelo**

Hardenberg
± 4000m²

Almelo
± 900m²

Ook voor onderhoud en schadeherstel aan uw caravan of camper,
kunt u terecht bij Kampeer & Outdoor Reiling Hardenberg.

Kijk voor de actuele **aanbiedingen** op www.kampeerenoutdoorreiling.nl

Hardenberg:

- In- en verkoop caravans
- Caravanonderdelen
- Verhuur caravans
- Kampeer artikelen
- Outdoor artikelen
- Kleding
- Wandelschoenen

Winkel / Caravans / Verhuur / Werkplaats

Hardenberg
Loswal 2
7772 TT
T 0523 260398

Winkel

Almelo
Hospitaalweg 4
7607 TW
T 0546 815647

De grootste kampeerwinkel van Overijssel!

Bakkerij Slatman

Bruchterweg 67
Hardenberg

Anerbeensweg 34
Ane/Gramsbergen

Kurk en Fineervloeren | Behang | Houten vloeren
Kamerbreed Tapijt | Meubelstoffering | Laminaat
Gordijnen en Raamdecoratie | Interieuradvies
Karpetten | Vinyl en Marmoleum

voor de totale woonbeleving...

Gramsbergerweg 62 Hardenberg
Tel: 0523 - 261 234
www.woonwinkelramaker.nl
info@woonwinkelramaker.nl

OVERWEG

JUMPER HARDENBERG

óók goed voor uw tuin !

Dierenspeciaalzaak en Tuinbenodigdheden

Haal het ECOstyle magazine
voor natuurvriendelijk tuinieren.

laat de natuur het werk doen

laat de natuur het werk doen

Hessenweg 17, Hardenberg. jumper@overweghardenberg.nl

-
- Voordelig
 - Kwaliteit
 - Garantie
 - Milieubesparend

obo
TYRES

**Banden vernieuwing...
De groene optie!**

+31 (0)5 83 25 13 32

sales@obo.nl

www.obo.nl

shop.obo.nl

(Bijdrage namens de commissie Duurzaamheid)

In dit artikel meer informatie over de betekenissen van milieuvriendelijk, biologisch, ecologisch en duurzaam. Deze termen worden te pas en onpas gebruikt en zijn tegenwoordig op allerlei verpakkingen van producten te vinden, maar wat betekenen deze termen?

Milieu en milieuvriendelijk

Het milieu is de omgeving waarin iets of iemand leeft. Dit kan zowel het milieu betekenen in ecologisch opzicht als het milieu van sociale klasse. Bij de term milieuvriendelijk wordt altijd verwezen naar het milieu in de betekenis van ecologie.

Milieuvriendelijk wordt over het algemeen vertaald met 'niet schadelijk voor het leefklimaat (het milieu)'. Een milieuvriendelijk product is een product dat zowel in het productieproces, het gebruik, als in de afvalfase geen schade toebrengt aan de leefomgeving. Dat wil zeggen:

- Geen milieuverontreiniging
- Geen uitputting van natuurlijke grondstoffen
- Geen invloed op de ecologie (bodemleven, biodiversiteit e.d.)

Biologie en biologisch

Biologisch stamt af van het woord biologie. Biologie is de leer van alles wat leeft. Dus zowel van kleine niet zichtbare organismen tot grote dieren, maar ook planten, schimmels en bacteriën.

De term biologisch betekent: Van de natuur, te maken hebben met biologie, of met betrekking tot levende wezens/organismen.

Biologisch wordt tegenwoordig steeds meer geassocieerd met voedsel dat op natuurlijke wijze is verkregen met respect voor de natuur. Dat betekent zonder tussenkomst van niet biologische middelen zoals chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest. Ook waarden als diervriendelijk worden toegeschreven aan het begrip biologisch.

Ecologie en ecologisch

De ecologie is een onderdeel van de biologie die de wisselwerking bestudeert tussen organismen en hun omgeving. De term ecologisch wordt gebruikt wanneer het gaat om de invloed van iets op de omgeving. Zo tasten ecologische producten de omgeving niet aan of kunnen zelf helpen deze te verbeteren.

Duurzaam

Het woord duurzaam betekent eigenlijk niet veel meer dan: 'lang meegaan'. In combinatie met andere termen of in een bepaalde context, krijgt het begrip duurzaam echter allerlei andere betekenissen.

Duurzaam m.b.t. milieu

Dit betekent simpel gezegd: het lang meegaan van het milieu ofwel de leefomgeving. Duurzaam m.b.t. het milieu wil dus zeggen: geen vervuiling, geen uitputting van de hulpstoffen en het in stand houden van de ecologie.

Duurzaam m.b.t. een product

Een product dat lang meegaat. Dat betekent vaak een kwalitatief goed product, gemaakt van hoogwaardige materialen, maar het kan ook een product betekenen dat makkelijk te repareren is en daardoor minder snel op de afvalberg belandt.

Duurzaam m.b.t. ontwikkeling:

Ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.

Het probleem met duurzaamheid

De verschillende betekenissen van duurzaamheid kunnen elkaar tegenspreken. Zo kan een duurzaam product in tegenspraak zijn met duurzaam dat betrekking heeft op het milieu.

Een paar voorbeelden

Plastic is een uitvinding die erg duurzaam genoemd mag worden uit het oogpunt van de productontwikkeling. Zo kan het bijna niet stuk en kan het in veel gevallen volledig gerecycled worden. Echter is plastic vanuit het oogpunt van milieu alles behalve duurzaam. Het zorgt voor Co₂ uitstoot (vanwege de olie als grondstof) en het tast de ecologie aan door de plastic afval berg.

Ook duurzame ontwikkeling stuit ondanks de waterdichte definitie (van VN-commissie Brundtland) op problemen. Zo is de ontwikkeling van het rijden op bio-brandstoffen een goede ontwikkeling die in de eerste instantie aansluit op duurzaamheid m.b.t. het milieu. Er zijn echter ook nadelen te noemen zoals: Is brandstof van voedsel wel ethisch te verantwoorden wanneer er in grote delen van de wereld honger heerst? En zorgen grote plantages in de toekomst niet voor een water te kort in bepaalde delen van de wereld? Deze problemen stroken met de definitie van duurzame ontwikkeling die pleit voor 'het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoefte te voorzien'.

Om te bepalen of iets duurzaam is, is dus een brede afweging nodig, waarbij soms concessies gedaan moeten worden.

Waar kinderdromen
werkelijkheid worden!

Meer informatie:
www.sprookjescamping.nl

IVN HARDENBERG-GRAMSBERGEN
Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid
(ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40062389)

Samenstelling bestuur

Voorzitter/	Aart Bentsink, Kleine Pollen 33, 7772 KJ Hardenberg
2e secretaris	tel. 0523-266360, e-mail: a.bentsink@vodafonevast.nl
Vice-voorzitter/	John Roeden, Broekdijk 7, 7695 TB Bruchterveld,
excursies :	tel.: 0523-231161, e-mail: roeden@xs4all.nl
Secretaris:	Baukje Reitsma, Anerveenseweg 25, 7788 AG Anerveen,
	tel. 0524-562444, secretariaat@ivnhardenberg.nl
Penningmeester:	Hans Soer, Bovenmaat 29, 7772 JG Hardenberg,
	tel. 0523-261095, e-mail: penningmeester@ivnhardenberg.nl
Bestuurslid/	Yolande v.d. Aa, Zwanebloem 11, 7772 MT Hardenberg,
jeugdzaken:	tel. 0523-260722, e-mail: yvanderaa@ziggo.nl
Bestuurslid/	Janny Leenheer, Zonnelaan 5, 7771 ER Hardenberg,
ledenadministratie:	tel. 0523-264726, e-mail: jannyleenheer@gmail.com

Ledenadministratie: Janny Leenheer, Zonnelaan 5, 7771 ER, Hardenberg,
tel. 0523-264726, e-mail: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

Redactie de Hommel: Jacqueline Slootweg, Lambert Zandman en Loekie v.d. Schoor
Adres: Boerendijk 14, 7691 PB Bergentheim
tel. 0523-250893, e-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Contactpersonen van onze IVN afdeling:

Vogels algemeen:	vacant	
Zangvogels (nestkasten):	Familie Lambers	0524-562067
Steenuil:	vacant	
Roofvogels:	Gerrit Hankamp	0523-265556
Weidevogels:	Bert Stegeman	06-53232567
Wilde planten:	Baukje Reitsma	0524-562444
Bomen:	Herman Hijink	0523-267661
Excursies:	John Roeden	0523-231161
Natuurgebieden:	Gerrit Hankamp	0523-265556
Vlinders:	Baukje Reitsma	0524-562444
Bijen:	Gerrit Hankamp	0523-265556
Vleermuizen:	Jan van Hoek	0523-267269
Padden, amfibieën:	Marinus Oogjes	0523-263661
Paddenstoelen:	Geertje van der Berg	0523-683585
Landschapsonderhoud:	Wiebe Tolman	0523-261005
Redactie De Hommel:	Jacqueline Slootweg	0523-250893
Publiciteit:	John Roeden	0523-231161
E-mailadres vereniging:	secretaris@ivnhardenberg.nl	
Website:	ivnhardenberg.nl	

hardenberg
gramsbergen

Kievitsbloem

Lenteklokje

De Hommel wordt gedrukt bij De Printsjoep in Hardenberg

Redactieadres:
Boerendijk 14
7691 PB Bergentheim

Iedere natuurliefhebber is van harte welkom bij het IVN!

U ontvangt dan 4 x per jaar ons afdelingsblad "De Hommel" en 4 x per jaar het blad in kleur "Mens en Natuur" van het landelijke IVN.

U mag gratis meedoen aan alle excursies en andere IVN verenigingsactiviteiten en U kunt meedoen aan ons vrijwilligerswerk.

U ondersteunt onze vereniging met de volgende contributietarieven per jaar.

Leden € 17.50, huisgenoot-leden € 6.00, 3e uit één gezin € 3.00.

Jeugdleden € 6.00, 2e uit één gezin € 3.00.

Donateurs € 10.00.

Het lidmaatschapsjaar loopt vanaf 1 januari t/m 31 december. Opzeggingen vóór 15 november bij de ledenadministratie die bijgehouden wordt door mevr. Janny Leenheer (adresgegevens zie vorige pagina). De contributie wordt jaarlijks per automatische incasso geïnd. Het lidmaatschap vangt aan zodra de door u getekende machtigingskaart door de ledenadministratie is ontvangen. Ons IBAN bankrekeningnummer is: NL24 RABO 0384977006.